

Sygn. akt III KK 118/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie **D. P.**

skazanego z art. 190a § 1 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 12 maja 2021 r., w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na niekorzyść,

od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z 14 stycznia 2021 r., sygn. akt IV K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

D. P. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od 14 do 28 lipca 2020 r. uporczywie nękał W. D. poprzez wyrażanie na portalach internetowych gróźb karalnych, znieważanie, kierowanie obelg, które wzbudziły w pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia oraz udręczenia, tj. o czyn z art. 190a § 1 k.k.;

2. w okresie od listopada 2019 r. do 30 lipca 2020 r. w B. znęcał się fizycznie i psychicznie nad swoją partnerką S. D., w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury', w trakcie których wyzywał ją słowami wulgarnymi, bił po całym ciele, groził pozbawieniem życia, a nadto na portalach internetowych kierował do niej groźby karalne, znieważał i kierował obelgi, które wzbudziły w pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia oraz udręczenia, tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k. i art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W toku rozprawy przed Sądem Rejonowym w B., w dniu 14 stycznia 2021 r., w sprawie sygn. akt IV K (...) - przed zakończeniem pierwszego przesłuchania, oskarżony D. P. wniósł o wydanie wobec niego wyroku skazującego i wymierzenie mu: za pierwszy czyn kary 3 miesięcy pozbawienia wolności, za drugi czyn kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i orzeczenie kary łącznej w wymiarze 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Prokurator nie sprzeciwił się wydaniu wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego zgodnie z propozycją wskazaną przez oskarżonego. Również Sąd nie uzależnił uwzględnienia wniosku od dokonania w nim jakichkolwiek modyfikacji.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. akt IV K (...), wydanym w trybie art. 387 § 2 k.p.k., na wniosek oskarżonego, wobec braku sprzeciwu prokuratora, Sąd Rejonowy w B. uznał D. P. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt 1 aktu oskarżenia, tj. występku z art. 190a § 1 k.k. i za to na podstawie art. 190a § 1 k.k. wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1). Sąd uznał ponadto D. P. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt 2 aktu oskarżenia, z tym ustaleniem, że uporczywie nękał pokrzywdzoną, tj. występku z art. 207 § 1 k.k. i art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to w myśl art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 207 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 2). Na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k., w miejsce orzeczonych jednostkowych kar pozbawienia wolności, Sąd wymierzył oskarżonemu karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 3), na poczet której, na mocy art. 63 § 1 k.k.,

zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie w związku z zatrzymaniem w dniu 11 sierpnia 2020 r. przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równoważny jednemu dniowi kary pozbawienia wolności (pkt 4).

Wskazane orzeczenie nie zostało zaskarżone przez żadną ze stron i uprawomocniło się w dniu 22 stycznia 2021 r. (k. 210).

Kasację od tego wyroku, na niekorzyść skazanego, wniosł Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 387 § 1, 2 i 3 k.p.k., poprzez niezasadne uwzględnienie wadliwego wniosku oskarżonego D. P. o skazanie go bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wydanie wyroku skazującego, mimo iż:

- wniosek oskarżonego w zakresie propozycji kary za czyn zabroniony z art. 190a § 1 k.k. w wymiarze 3 miesięcy pozbawienia wolności został sformułowany z naruszeniem dyspozycji powołanego przepisu, który stanowi, że sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, co skutkowało wydaniem zaskarżonego wyroku z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrazą przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 190a § 1 k.k., w związku z orzeczeniem kary w wymiarze poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego tym przepisem;

- wniosek oskarżonego w zakresie wymierzenia - w miejsce orzeczonych kar jednostkowych: 3 i 6 miesięcy pozbawienia wolności - kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności, został sformułowany z naruszeniem dyspozycji art. 86 § 1 k.k., który stanowi m.in., że sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, co skutkowało wydaniem zaskarżonego wyroku z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrazą powołanego przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 86 § 1 k.k., w związku z orzeczeniem kary łącznej poniżej dolnej granicy, a to w wymiarze równym najwyższej z wymierzonych kar;

- brak było podstaw do przyjęcia, że propozycji oskarżonego, złożonej w trybie art. 387 § 1 k.p.k., nie sprzeciwiły się m.in. pokrzywdzone, pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku oraz prawidłowo zawiadomione o terminie rozprawy, gdyż W. D. nie została pouczone o instytucji dobrowolnego poddania się karze i możliwości wydania wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego, zaś do S. D. pouczenie i zawiadomienie o terminie rozprawy zostało wysłane na nieprawidłowy adres, w

konsekwencji czego pokrzywdzone nie zostały należycie pouczone, a S. D. również i prawidłowo zawiadomiona, co skutkowało tym, że nie mogły one skorzystać w niniejszym postępowaniu z przysługujących im praw, w tym ewentualnie sprzeciwić się wnioskowi oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego niniejszą kasacją wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna i to w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k.

Analiza akt przedmiotowej sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd *meriti* nieprawidłowo zastosował tryb konsensualny, uwzględniając wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. W konsekwencji doszło do rażącego naruszenia przepisów art. 387 § 1, 2 i 3 k.p.k.

Na wstępie zauważyć należy, że porozumienie procesowe zawarte w trybie art. 387 k.p.k. winno być efektem uświadomionej decyzji stron. Konsensus stron postępowania karnego nie jest jednak wystarczający i nie bez powodu podlega weryfikacji przez sąd. Do kompetencji sądu należy uwzględnienie porozumienia, o ile jednak są spełnione wszystkie pozostałe przesłanki tego rodzaju wniosku. Sąd, rozstrzygając wniosek oskarżonego złożony na podstawie art. 387 § 1 k.p.k., jest więc obowiązany sprawdzić zaistnienie wszystkich prawnych warunków dopuszczalności takiego wniosku. Taka sytuacja nie wystąpiła jednak w tym przypadku.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do kwestii wymiaru kary jednostkowej za przestępstwo z art. 190a § 1 k.k. wskazać należy, że wymierzona kara 3 miesięcy pozbawienia wolności w istocie została wymierzona poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Przepis art. 190a § 1 k.k., jak słusznie wskazał Prokurator Generalny, został znowelizowany mocą ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568). Norma ta stanowi: „Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”. W tej sytuacji wniosek oskarżonego o skazanie za ten czyn na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności został sformułowany z

rażącym naruszeniem przepisu art. 190a § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 31 marca 2020 r.

Uwzględnienie wniosku w takiej postaci miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, ponieważ w tym zakresie oskarżony został pociągnięty do odpowiedzialności karnej w wymiarze niższym niż przewidziany przez ustawodawcę w dyspozycji art. 190a § 1 k.k. i orzeczenie kary jednostkowej za ten czyn nawet w dolnej granicy ustawowego zagrożenia podwyższyłoby granice, w jakich stosownie do art. 86 § 1 k.k., Sąd mógł wymierzyć karę łączną.

Rację ma także skarżący twierdząc, że wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego również w odniesieniu do kary łącznej został złożony z rażącym naruszeniem prawa karnego materialnego. Propozycja wymierzenia - w miejsce kar jednostkowych: 3 i 6 miesięcy pozbawienia wolności - kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności, została bowiem sformułowana wbrew dyspozycji art. 86 § 1 k.k.

Ten ostatni przepis prawa materialnego także uległ modyfikacji, tj. z dniem 24 czerwca 2020 r. – w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1086). Art. 86 § 1 k.k. stanowi: „Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 20 lat pozbawienia wolności”. Jednocześnie przepis art. 81 ust. 2 powołanej ustawy nowelizującej stanowi, że: „Przepisy rozdziału IX ustawy zmienianej w art. 38 (czyli przepisy Kodeksu karnego dotyczące zbiegu przestępstw oraz łączenia kar i środków karnych), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy”.

Czyny zarzucane oskarżonemu w niniejszym postępowaniu zostały popełnione po dacie wejścia w życie zmienionej treści art. 86 § 1 k.k. i kara łączna wymierzona została na mocy wyroku wydanego w dniu 14 stycznia 2021 r., uznać więc należało, że doszło do rażącego naruszenia także i tego przepisu - w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r.

Nie ulega wątpliwości, że uchybienie to miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, albowiem w tym zakresie oskarżony został pociągnięty do odpowiedzialności

karnej w wymiarze niższym niż przewidziany przez ustawodawcę w dyspozycji art. 86 § 1 k.k. i bezzasadnie kara łączna została wymierzona D. P. poniżej dolnej granicy, określonej najwyższą z wymierzonych kar.

Ma ponadto rację Prokurator Generalny, że Sąd Rejonowy, wydając zaskarżony wyrok, którym uwzględnił wniosek oskarżonego złożony w trybie art. 387 § 1 k.p.k., dopuścił się rażącej obrazu przepisu art. 387 § 2 k.p.k. Zgodnie z treścią art. 387 § 2 k.p.k. wniosek o dobrowolne poddanie się karze może zostać uwzględniony przez sąd nie tylko wtedy, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte pomimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości, ale niezbędne jest również, aby prokurator i pokrzywdzony, należycie powiadomiony o terminie rozprawy, nie sprzeciwili się takiemu wnioskowi. Jednakże pokrzywdzony będzie mógł skorzystać ze swojego uprawnienia jedynie wówczas, gdy zostanie pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku oraz prawie złożenia ewentualnego sprzeciwu przez tegoż pokrzywdzonego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 grudnia 2017 r., sygn. akt II KK 312/17, LEX nr 2433069; z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. akt II KK 35/17, LEX nr 2281247; z dnia 1 kwietnia 2014 r., sygn. akt III KK 478/13, LEX nr 1458636).

Jak słusznie podnosi Prokurator Generalny, Sąd Rejonowy w B. nie dopełnił obowiązku należytego pouczenia i zawiadomienia pokrzywdzonych oraz błędnie uznał, że uwzględnienie wniosku oskarżonego, złożonego w trybie art. 387 § 1 k.p.k., było możliwe wobec braku sprzeciwu pokrzywdzonych, które prawidłowo zawiadomione, nie stawiały się na rozprawie.

Z analizy akt przedmiotowej sprawy wynika, że kierując do pokrzywdzonych zawiadomienia o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 14 stycznia 2021 r. - w odniesieniu do W. D., Sąd nie zawarł w korespondencji stosownego pouczenia, natomiast przesyłka do pokrzywdzonej S. D. została skierowana na niewłaściwy, nieistniejący adres. Powyższe odnotowano w treści elektronicznego pokwitowania odbioru (k. 211), gdzie przy nazwisku W. D. nie wskazano, aby przesyłka, oprócz zawiadomienia o terminie, zawierała również pouczenie pokrzywdzonego, analogicznie jak to miało miejsce w przypadku korespondencji skierowanej do drugiej pokrzywdzonej. Zawiadomienie wraz z pouczeniem zostało natomiast do S. D. skierowane na adres, który operator pocztowy „zidentyfikował” jako nieistniejący. Jak wynika z całości materiałów akt sprawy, prawidłowe dane do wysyłki korespondencji dla S. D. to: B., ul. G. (k. 3, 24, 26, 58), zamiast podanego przez Sąd adresu: B., ul. G.. W konsekwencji powyższego, przesyłka ta nie została dwukrotnie awizowana, tylko po stwierdzeniu błędnych danych adresata, została zwrócona przez

operatora pocztowego (k. 211). W tych okolicznościach, Sąd Rejonowy niezasadnie uznał, że S. D. została prawidłowo zawiadomiona o terminie rozprawy.

Skutkiem powyższego, żadna z obu pokrzywdzonych nie została należycie pouczona o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego wniosku o dobrowolne poddanie się karze, co do którego mogły one zgodnie z art. 387 § 2 k.p.k. złożyć sprzeciw.

Uchybienie to niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, albowiem nie sposób wykluczyć, że pokrzywdzone prawidłowo zawiadomione i należycie pouczone, wyraziłyby sprzeciw wobec propozycji skorzystania przez oskarżonego z instytucji dobrowolnego poddania się karze bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Najwyższy uznał, że podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty w pełni zasadne, a ponieważ stwierdzone przez sąd kasacyjny uchybienia były rażące i miały istotny wpływ na treść wyroku Sądu Rejonowego w B., konieczne było jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Procedując powtórnie wskazany sąd właściwy rozważy poczynione wyżej uwagi, podda je stosownej analizie i - uwzględniając kodeksowe zasady - wyda orzeczenie wolne od stwierdzonych wad, mając na uwadze obowiązujące przepisy prawa karnego (materialnego, jak i procesowego).